ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ อัตราการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของกลุ่มเกษตรกร

ชื่อผู้เขียน นางสาววิราชินี คำชมภู

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ ลีสุวรรณ์ ประธานกรรมการ

อาจารย์ วิสุทธิ์ วานิช กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร. พศิน แตงจวง กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาอัตราการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของกลุ่มเกษตรกร ตลอดจนปัจจัยและเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่ออัตราการยอมรับนวัตกรรมการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของกลุ่มเกษตรกรบ้านเจดีย์แม่ครัว ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ วิธีการศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งวิธีการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งแบบมีพันธะสัญญา และเกษตรกรกลุ่มอื่น ผู้นำชุมชน และตัวแทนจากบริษัทที่เข้ามาทำธุรกิจเกษตรแบบมีพันธะสัญญากับเกษตรกร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผลการศึกษาพบว่า อัตราการยอมรับนวัตกรรมการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของกลุ่มเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนขึ้นลงไปตามสภาพความต้องการของเกษตรกร และสภาพการณ์ของสังคมในแต่ละช่วงเวลาได้แก่ ช่วงเริ่มต้น จำนวนเกษตรกรที่ยอมรับการเกษตรแบบมีพันธะสัญญามีลักษณะการเพิ่มค่อยเป็นค่อยไป ช่วงต่อมาการเพิ่มจำนวนของเกษตรกรที่ยอมรับการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และช่วงสุดท้ายเป็นช่วงการคงที่ของจำนวนเกษตรกรมีการเพิ่มและลดทดแทนกัน

สำหรับเงื่อนไขที่มีผลต่ออัตราการยอมรับนวัตกรรมการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของกลุ่มเกษตรกร คือ คุณลักษณะทางสังคมของชุมชน ประกอบด้วย สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน ลักษณะทางกายภาพของชุมชน ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการยอมรับนวัตกรรมการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ คุณลักษณะของการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาในส่วนของผลตอบแทน ความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกันความเสี่ยง คุณลักษณะของโบรคเกอร์หรือหัวคิว คือการเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางสังคม, มีความเชื่อมั่นในตนเอง, รวมทั้งการมีสติปัญญามีทักษะในการติดต่อสื่อสารที่ดี และระบบการเรียนรู้ของชุมชน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Chiang Mai University

Thesis Title Rate of Adoption of Innovation among Farmers Concerning Contract Farming

Author Miss. Wirachinee Khumchompoo

M.Ed. Nonformal Education

Examining Committee

Assoc. Prof. Dr. Chukiat Leesuwan — Chairman

Lect. Visut Vanich — Member

Assoc. Prof. Dr. Phasina Thanchuang — Member

Abstract

This thesis was aimed at examining issues related to the innovation adoption rate of farmers group members in a contract farming system as well as factors and conditions influencing their adoption. Members of the potato farmers group in Jedeemackrua Village, Maefaekmai Sub-District, Sansai District, Chiang Mai Province comprised the study target group. However, in the process, the researcher collected needed data not only from potato farmers group members, but also from members of other farmers groups, community leaders, government officials and representatives of commercial enterprises involved in contract farming business with farmers. Data collection relied on in-depth interviews, participatory and nonparticipatory observations, and focus group discussions.

Findings were as follows :

The overall adoption rate was found to have fluctuated depending on farmers' needs and social situations at a particular point in time. During the initial stage, the adoption rate grew rather incrementally. In later stages, such rate, i.e., the number of farmers adopting, grew rapidly. During the last stage, however, the adoption rate increased and decreased alternately.

Community potato farmers were found to have learned to adjust themselves to changing situations by discriminatingly selecting and synthesizing knowledge and experiences for their maximum benefits. They learned to finally adopt or reject the contract farming in a sequential manner. The process started with perception, followed by information review/analysis, assessment/evaluation, experimentation and value judgment. In a nutshell, farmers' adoption was the result of self-learning and learning-among-peers and with-business partners processes.

Innovation adoption rate conditions were found to have primarily been their community's own social conditions, e.g., economic well-being physical characteristics and socio-cultural standing.

Finally, factors found to have impacted the adoption rate in this study comprised 1) perception of such likely benefits of the contract farming system as financial returns, its relevance to their ways of life and risk guarantees; 2) such commercial companies' brokers' characteristics as high social status, self-confidence, sound knowledge and communication skill; and 3) the community learning system.